

Na rob Kavčičevemu nastopnemu govoru

Stane Kavčič je bil drugič izvoljen za predsednika Izvršnega odbora Socialistične Republike Slovenije ter je tako meseca maja vnovič prevzel položaj predsednika slovenske vlade. Kavčič velja za človeka, ki brani slovenske pravice proti izkoriščanju juga. Toda Kavčič je tudi izredno teoretično izgražen komunist ter pod svojo avtonomistično težnjo skriva krepko in strogo komunistično „načelnost“ in nepopuščanje na znotraj. Ko je ponovno prevzel predsedništvo Slovenije, to se pravi: socialistične republike — kot taka je v ustavi, ne pa v realnosti — je podčrtal tri stvari: 1) da „bo lažko vsakdo dobil svoj prostor, izrazno močnost in tudi svoj delež pri družbenem proizvodu... tako delavec v tovarni... kakor tudi duhovni ustvarjavec v prosveti, znanosti, umetnosti itd.“ toda pod pogojem, da 2) „želi sodelovati pri socialističnem napredku slovenskega naroda“. Sicer pa čaka 3) „odločen prezir in trda roka za vse pojave... reakcije.“

Kljub vsej „liberalizaciji“ komunizma v Sloveniji, ki se oznanja vedno bolj v svetu, vendarle na vsakem koraku naletimo, da se stvari glede reakcije niso spremenile dosti. Poglejmo samo na nekaj pojavov v slovenskem kulturnem življenju.

Naj omenim samo to: že dvakrat je bila napovedana izdaja pesmi Franceta Balantiča v domovini v redakciji Mitja Mejaka, še danes po 25 letih smrti v domovini ni izšla Zakaj? Kljub temu, da ji literarna zgodovina daje oznako „naše najgloblje miselne oz. najbolj vdane religiozne-mistične pesnitve“ (Slodnjak), zbirke ni in ni na spregled, dočim jo izobraženci doma — zlasti mladina — hlastno in slastno probira v zamejski izdaji in ceni. Zakaj? „Odločno preziranje reakcionarnega religioznega pesnika.“ Slodnjak podaja v nemški študiji Balantičovo celostransko sliko kot klasika slovenske sodobne lirike, Rebula govori v Slovenskem seminarju v Ljubljani — kot gost iz Trsta — o njem kot enemu izmed vrhov slovenske lirike, — toda zbirke ni in ni... Prezir oblastnikov tudi take velike v svobodnem svetu priznane umetnine!

Lani je umrl prof. Jakob Šolar, odličen slavist, urednik klasikov, pisec študij iz slov. fonetike, sestavljalveč slovarjev itd. itd., nacionalist, ki je preživel Dachau, toda tudi komunistične ječe (pet let) ter je dosegel visoka cerkvena odlikovanja kot duhovnik. Bil je odličen jezikoslovec, ter uspešni knjižni organizator (Mohorjeva družba, Slavistično društvo...). V Slodnjakovem najnovejšem Slovenskem slovarstvu, ki je v koroskem izdanju v celoti posvečeno — lahko bi rekli koroskemu Šolarju izpred stoletja — Antonu Janežiču, ni niti zabeleženo njegovo ime! Pa je vendar zaslužen za slovensko književnost. Ne verjamem, da bi to njegovo delo ne omenjal pisec, njegov kolega, mislim pa si lahko, da je tu imel prste vmes oficijelni prezir do takega, ki se ni znal vključiti v „socialistično izgradnjo domovine“, kot terjaja Kavčič. Bogve, skozi koliko rok je šel rokopis preden je zagledal beli dan lepo po oficijelno sfriziran...

Tak prezir pa že od vsega početka velja emigraciji. „Rodna gruda“ emigracije po drugi svetovni vojni ne pozna in vseh teh desetisočev po vseh kontinentih, pa naj se uveljavljajo v svetu kakor koli, gospodarsko, zlasti pa kulturno, zanjo ni. In jih po Kavčičevem programu tudi ne bo. Interes in priznanje zamejskega slovenskega kulturnega dela sega kvečjemu še na Primorsko in Korosko. Čez morja in oceane ne sega.

Te dni sem dobil v pogled monumentalni oficijelni Krajevni leksikon Slovenije, kjer so podatki o vseh mestih in vaseh iz zgodovine do najnovejših dni. Zanimala me je Škofja Loka: cela stran kulturnih delavcev, ki je v tem tisočletnem mestu zagledalo luč sveta, ali v njem delovalo, je tu pustilo svoje ime. Ni pa med njimi Tina Debeljaka, pisca skoraj petdesetih knjižnih izdaj. Pač pa je njegov

NIXON BO POTOVAL V AZIJO IN ROMUNIJO

Najzanimivejša zunanepolitična novica preteklega tedna je bila vsekakor objava Bele hiše v Washingtonu, da bo ameriški predsednik Nixon ob koncu tega meseca odšel na potovanje po petih južnih azijskih državah in da bo pred vrnitvijo v ZDA obiskal še komunistično Romunijo, kjer se bo mudil prve dni avgusta.

Iz Washingtona bo Nixon najprej odletel na ameriško vojno ladjo Hornet, ki bo sredi Tihega oceana čakala na vrnitev treh ameriških astronautov v kabini Apolo XI. z Lune. Nixon bo z ladje opazoval vrnitev Apolo XI. ter bo pozdravil vesoljske prvake, ko bodo s helikopterjem pristali na ladji.

Zatem bo Nixon odletel v Manilo na Filipine, od tam pa v Bangkok, Tailandija, nato pa v New Delhi v Indiji in Lahore. V Washington se bo vrnil skozi Bukarešto v Romunijo.

Naznanilo Bele hiše je po vsem svetu sprožilo vrsto komentarjev. Sovjetska vlada se je že več mesecev porajala z romunsko vlado glede obiska Brežnjeva in Kosygina v Bukarešti. Romunija je zavlačevala pogajanja in so morali sovjeti obisk neprestano odlagati. V ta pogajanja je sedaj udarila novica o Nixonovem obisku v Romuniji in sicer na povabilo romunske vlade. V Kremlju so bili razjarjeni ter so pritisnili na Bukarešto, da je pristala na sovjetsko zahtevo, da bosta Brežnjevi in Kosygin prišla na obisk v Romunijo 14. julija, se pravi tri tedne

Kritika Nixonove vietnamske politike

V ZDA je vsled Nixonove izjave o umiku ameriških vojakov iz Vietnama v naslednjih 18 mesecih več političnih in vojaških ameriških osebnosti izjavilo, da „je Nixon govoril hitro, brez premisleka“, ko je na tiskovni konferenci objavil umik ameriške vojske iz Vietnama.

Govornik Bele Hiše Ronald Zeiger je vsebino takih trditve zanimal in dejal, da je Nixon svojo izjavo dobro premislil ter da ni govoril v jezi na kritike ameriških vojnih naporov v Vietnamu.

V Pentagonu so kljub temu mnenja, da je imel Nixon slabe svetovalce, da je na tiskovni konferenci celo izjavil, da „upa, da bo še pred koncem leta 1970 mogel potegniti vse ameriško vojaštvo iz Vietnama, se pravi pred datumom, ki ga je bil postavil bivši obrambni minister Clark Clifford.“

Ziegler je pozval Hanoi, naj pozitivno odgovori na Nixonovo odločitev o umiku 25.000 ameriških vojakov iz Vietnama do konca avgusta in na njegove predloge o nadzorovanih splošnih volitvah po odhodu tujih čet iz Južnega Vietnama. „Čas je že za odgovor z druge strani,“ je pribil Ziegler.

Najhujši kritik ameriškega boja proti komunizmu v Vietnamu je ameriški senator Edvard Kennedy, ki je nedavno spet dejal, da se „Južnemu Vietnamu in Severni Ameriki ni posrečilo pridobiti naklonjenosti tistih, katerih svobodo s takimi žrtvami bra-

soimenjak in sošolec Ciril Debeljak, uslužbenec Mohorjeve družbe v Celivu in igravec na prosvetnih odrih... Tudi tu ne verjamem, da bi ga sestavljavci, njegovi šolski vrstniki in rojaki ne poznali in ga namenoma zamolčali. To je storil oficijelno praktičirani in vnovič oznanjeni „odločen prezir“...

Imam v roki fotografijo koroske igralske družine, ki stoji pred Domom v Domžalah okrog velikega plakata, kjer stoji z velikimi črkami napisano: MARTIN KRPAN. Toda s povečevalnim steklom iščem Vombargarjevo pisateljevo ime: ni ga... Prezir...

In tako dalje, in tako dalje... verjetno na vseh poljih...

Novi predsedniški govor ne pozna tolerance do nesomišljenikov... „Trda roka“ za one doma, „prezír“ za emigracijo. Nič se ni spremenilo oficijelno razmerje do nje — po posameznih revijah je pač čutili nekaj odjuge — kajti v predsednikovih besedah še ve-

pred Nixonom. V Kremlju so se prestrašili, da bi predstavnik največje „kapitalistične“ države prišel na obisk v komunistično Romunijo prej kot Brežnjevi in Kosygin.

V Washingtonu so se istočasno z objavo o Nixonovem obisku v Bukarešto začeli nediplomatsko opravičevati, da tega obiska „nikomur ni treba smatrati za udarec v obraz Moskvi“, temveč, da „Nixon potuje v Bukarešto, ker so romunski vodje izrazili željo po bolj-ših odnosih med Vzhodom in Zahodom, ki naj bi zagotovili trajen mir.“

Romunski komunistični diktator Ceaucescu, ki je povabil Nixona na obisk v Bukarešto, je v Washingtonu zapisan kot „komunist, ki misli s svojo glavo“, se pravi, ne pristaja na sleherni sovjetski diktat, kakor to dela predvsem vzhodnonemški komunistični sovjetski vazal Ulbricht. Na nedavnem komunističnem kongresu v Moskvi ni Ceaucescu hotel obsoditi rdeče Kitajske. Nasprotno, Peking je v Bukarešti nedavno nastavil svojega novega veleposelnika kot dokaz za „pristržne odnose“, ki vladajo med Bukarešto in Pekingom. Ceaucescu skuša za Romunijo doseči dobre odnose z Moskvo, Pekingom in Washingtonom, Nixon pa je sprejel vabilo z namenom, da bi v komunistične vrste zanesel novo seme razkola.

Brežnjevi in Kosygin nameravata ob svojem obisku v Bukarešti podpisati novo pogodbo o prijateljstvu med ZSSR in Romunijo za naslednjih 20 let.

Odločne besede papeža Pavla VI.

Papež Pavel VI. je na svoji splošni avdienci pretekli teden nastopil proti nasprotnikom enciklike Humanae vitae. Dobesedno je dejal: „želja po ponostavljanju duhovnosti gre predaleč. Nič več zakonitosti, nič več dogmatizma, ne asketstva, ne avtoritete. Govorimo: ‘Odpreti moramo vrata lahkemu krščanstvu’. Hočemo ‘osvoboditi’ Cerkve njenih hierarhičnih struktur, asimilirati našo katoliško doktrino z drugimi verskimi koncepti, zrahljati vezi krščanske morale, ki jo vulgarno opisujejo kot ‘tabu’. Hočemo, ponavljamo, krščanstvo, ki naj bi bilo lahko, tako v veri kot v morali. Toda krščanstvo ni za tiste, ki so slabiči v moči volje in moralne vesti, ni za mlačne in konformistične duhove,“ je bil povsem jasen Pavel VI. v svojih izjavah.

IZ TEDNA V TE DEN

Čilska vlada je iznenada podpržavila rudnike bakra v državi, med njimi največji rudnik te kovine Anacondo, ki je bila v ameriških rokah. Prvotno zamisel o večinskem lastništvu delnic rudnika je Frei opustil in podpržavil bakrene rudnike. Prevzem rudnikov se bo izvršil v naslednjih 12 letih.

Perujska vlada je objavila trditev o agrarne reforme, s katero so razlastili posestva tujcev in domačih veleposestnikov. Indijanske vasi v Peruju se bodo odslej naprej imenovali „kmečke občine“ ter „bo treba prenehati s starimi rasnimi zatiranjmi,“ je zapovedala perujska vojaška vlada.

V Alžiru je v zaporu umrl „všted srčne kapi“, kakor pravi uradno poročilo, znani katanški vodja Moise Čombe. Bil je kratek čas tudi predsednik bivšega belgijskega Konga. Zapušča

čutimo stare trditve, kot je je nekoč zapisal celo v italijanski reviji pesnik Zlobec (ime?), da pač niso več Slovenci tisti, ki so se protivili Osvobodilni fronti in šli v svet... Še vedno v nas odmeva prva izdaja Janeževe Zgodovine, ki ne imenuje pisateljev ne tistih doma, ki niso bili vključeni v Osvobodilno fronto, ne onih v emigraciji... V času „liberalizacije“ in „odjuge“ je zamrznil že dvakrat naznanjeni Balantič... so zavrženi iz zgodovine sedanosti imena, ki ne godijo „utrjevanju socialistične demokracije“, kar je posebej omenil Kavčič kot cilj svoje nove vlade.

Kot sredstvo pa: „odločen prezír“ in „trda roka“.

Samo toliko s kredo na rob Kavčičevega prestolnega govora v času, ko se je „doma vse spremenilo in ni več tako, kot je bilo...“

V četrtak, 26. je imel daljši govor notranji minister gen. Imaz. Na kritike, da vlada pelje državo v korporativizem je odgovarjal, da je to nesmišeln, ker cilj vlade je prav obramba

Rechazar la subversión

Los últimos días fuimos testigos de una serie de hechos vandálicos, que quisieron tener visos de protesta legítima. Tras la aparente calma que sucedió a los hechos ocurridos en Córdoba, “estudiantes” y otros disconformes se han dedicado a declarar huelgas, organizar manifestaciones, provocar disturbios, destrozos, incendios, atentados.

Es hora de preguntarse, cuáles son los móviles que los impulsan a ello, y a qué conduce su acción. Son evidentemente grupos perfectamente organizados, cuyo fin es provocar el desorden y el caos, ya que solo en ese estado de cosas pueden fructificar sus intentos de subversión. Su falta de objetivos nacionales positivos, como también sus métodos terroristas los identifican claramente como agentes del comunismo internacional.

Por eso es deber de todos los hombres amantes de la libertad y el respeto a la persona humana, rechazar el terror y la subversión y bregar en paz y orden por la grandeza nacional y la justicia social.

Odkloniti prevratnost

Zadnje dni smo bili pričr vrste vandalskih dejanj, ki pa so hotela imeti izraz zakonitega protesta. Po navideznem miru, ki je sledil cordobskim dogodkom, so „študentje“ in drugi nezadovoljneži proglašali stavke, organizirali manifestacije, povzročali nerede, uničenja, požige in atentate.

Čas je že, da se vprašamo, katera so njihova gonila in kam to pelje. To so perfektno organizirane skupine, katerih namen je povzročiti nered in kaos, ker le v takih okoliščinah lahko obredijo sad njihovi prevratni nameni. Pomankanje resničnih narodnih ciljev kakor tudi njihove teroristične metode jih jasno izotvetijo kot agente mednarodnega komunizma.

Zato je dolžnost vseh svobodoljubnih ljudi, ki jim je mar spoštovanje človeške osebe, odkloniti teror in prevratnost in delati v miru in redu za narodno veličino in socialno pravičnost.

Francija sklicuje zasedanje SET

Novi francoski ministrski predsednik Jacques Chaban-Delmas je pretekli teden v francoskem parlamentu izjavil, da smatra za potreben čim prejšnji sestanek članic Skupnega evropskega trga, da bi s tem „dali nov zalet ideji evropskega združenja.“ Prav tako je izjavil, da bo Francija še bolj okrepila svoje prijateljske odnose z ZDA, in da bo ostala „zvesta Atlantski zvezi“.

Chaban-Delmas je indirektno obsodil sovjetsko invazijo Čekoslovaške, toda zagotovil nadaljevanje De Gaullovo politike sodelovanja s komunističnim blokom.

Glede notranje politike nove vlade je Chaban-Delmas poudaril, da francoska valuta ne bo razvrednotena, pač pa bo uveden nov obnovitveni gospodarski načrt za ustavitve inflacije in obnovo francoskega plačilnega ravnotežja.

„Odkrito izjavljamo, da smo pri-

pravljeno za korist Evrope hiteti naprej kolikor hitro mogoče in tako daleč, kolikor daleč so pripravljene iti tudi naši partnerji v smeri evropskega združenja.“ je trdil Chaban-Delmas. Dejal je, da se morajo članice SET-a najprej med seboj sporazumeti, če in kdaj bodo pripustile Anglijo in druge prosilce v to skupnost.

Na podlagi predsednikovih izjav opazovalci sklepajo, da bodo minili dolgi meseci, predno se bodo članice SET-a sporazumele med seboj, kako ravnati s problemom Anglije, katere včlanjenje je De Gaulle prvič vetiral že leta 1963.

Evropski parlament SET-a je minuli ponedeljek začel s svojim enotedenskim zasedanjem, prvim, odkar je nova francoska vlada nastopila v Parizu. Poleg vprašanja britanskega včlanjenja v SET, bodo funkcionarji razpravljali tudi o vprašanju cen poljedelskih proizvodov ter bodo morali odobriti program Euratoma.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Mir in red za vsako ceno

Pretekli teden je bil zopet poln nepetih dogodkov, neredov in požigov, ki so končno pripeljali do tega, da je vlada proglašila obsedno stanje. K temu so privedli razni dogodki, ki prvotno niso bili povezani med seboj.

V sredo, 25. junija je Narodni varnostni svet objavil, da se vlada zaveda, da v državi delujejo prevratne skupine, ki povzročajo in izrabljajo nemire za dosego svojih ciljev. Vlada da bo storila vse, da bodo okoliščine, ki koristijo le prevratnikom, čim prej odpravljene.

V četrtek, 26. je imel daljši govor notranji minister gen. Imaz. Na kritike, da vlada pelje državo v korporativizem je odgovarjal, da je to nesmišeln, ker cilj vlade je prav obramba

človeške svobode. Zatrjeval je dalje, da se morajo vsi državljani čutiti soudeležene pri procesu sprememb, ki jih izvaja vlada. Končno je še zagotovil, da bo red v državi ohranjen za vsako ceno. Isti dan so se znova pojavili v večjem obsegu študentski nemiri. To ko so npr. na filozofski fakulteti razbili in uničili več pisarn in pohoštva, ter priredili izgrede. Nemiri so se pojavili tudi v notranosti države.

V petek so se izgrede še nadaljevali. Za ta dan je bilo napovedano tudi zborovanje na Plaza Once. Do zborovanja ni prišlo, pač pa so manjše skupine povzročale nerede po mestu. V eni teh prilik je skupina 40 manifestantov napadla prometnega stražnika. Eden izmed napadalcev je stre-

Nedelja, 6. julija ob 10,30
v Slovenski hiši

**Zaključek
II. vaditeljskega
tečaja**

- Nastop otrok slovenskih šol Vel. Buenos Airesa
 - Nastop vaditeljic in vaditeljev
 - šest folklornih plesov
 - šaljive točke
 - Petje vaditeljic, vaditeljev in otrok
 - Razstava ročnih del vaditeljev in vaditeljev
- Vabi Zedinjena Slovenija

**Slomškov dom, 9. julija
ob 17:**

**SKIOPTIČNO
PREDAVANJE**

**bratov Skvarča o zad-
njih gorskih vzponih**

Urarna in zlatarna

SILVO LIPUŠČEK

Vsem cenjenim rojakom sporočam da sem se preselil v lastni lokal v ulici

Almaforete 3559
San Justo

(to je pol kvadra od Provincias Unidas), kjer je tudi postajališče kolektivov 96, 621, 188, 55, 630, 622 in 224.

**Dr. FRANC KNAVS
ODVETNIK**

Lavalle 1290, p. 12, of. 2, Capital
T. E. 35-2271

Uradne ure od 17—20
Na telefonu tudi dopoldne (10—12)

Luján, Alte. Brown 100
T. E. 105 ali 516

V petek in soboto od 9—13

**PRISPEVAJTE V TISKOVNI
SKLAD SVOB. SLOVENIJE!**

**Dr. Tone Žužek
ADVOKAT**

Uradije za rojake ob sredah in petkih od 17—19

Na telefonu 47-4852 tudi dopoldne

Lavalle 2331
5. nadstropje, pisarna 10

Ena kvadra od subte. „Pasteur“

JAVNI NOTAR
**FRANCISCO RAUL
CASCANTE**
Escribano Público
Pta. baja, ofic. 2
Cangallo 1642 Buenos Aires
T. E. 35-8827

PORAVNAJTE NAROČNINO!

SLOVENSKA
FANTOVSKA ZVEZA

SLOVENSKA
DEKLIŠKA ORGANIZACIJA

**20-letnica
Jubilejna proslava**

**S PREŠERNOVO BESEDO MLADINA
V NOVE ČASE GRE**

Odrski večer z besedo in igro na verze FRANCETA PREŠERNA, kot ga je zamislil in s članicami in člani obeh mladinskih organizacij pripravil Nikolaj Jeločnik

I. del:
Sme nekaj nas, ker smo Prešernove, biti prešernih...

II. del:
LEPA VIDA
(Prešernov zapis narodne pesmi, prirejen za govorni in igralski zbor mladcev in mladenk)

Scenograf Izvajajo članice in člani
IVAN BUKOVEC SDO in SFZ

Nedelja, 13. julija, ob šestih zvečer v Slovenski hiši

Vstopnice po 400, 300 in 200 pesov so v predprodaji v Dušnopastirski pisarni na Ramón Falconu 4152

SDO in SFZ v SAN MARTNU

vabita vso mladino in tudi ostale rojake na

ČAJANKO

ki bo na državni praznik 9. julija v Slovenskem domu v San Martinu.

Začetek ob 18. Vstopnina: 150 in 200 pesov.

Sodeluje orkester „THE GOLDENTONES.“

3. PROSVETNI VEČER ZEDINJENE SLOVENIJE

ZEMLJANI NA LUNI

s skioptičnimi slikami
Predava g. Janko Hafner

V soboto, 12. julija ob 8 zvečer — Mala dvorana Slovenske hiše

Umrli je naš dobri oče, stari in prastari oče, brat tast in stric, gospod

Edvard Škulj

v Ponikvah pri Dobropoljah. Pokopali so ga dne 17. junija 1969 v Dobropoljah.

Bil je mož globoke vere! Molimo zanj!

Za njim žalujejo:

V Argentini: Sin Edvard z družino;
v domovini: hčere Mimi por. Kastelic, Iva por. Podlogar, Anka por. Somrak z družinami; snaha Slavka Dolšina por. Škulj, brata Anton in Janez ter ostalo sorodstvo.

Buenos Aires, Ponikve, Škofja Loka, Šmarje pri Ljubljani

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare
Redactor: José Kroselj
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69-9503
Argentina

Correo Argentino Central (B)
FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 996.221

Naročnina Svob. Slovenije za leto 1969: za Argentino \$ 2.700.—. Pri pošiljanju po pošti \$ 2.800.—; ZDA in Kanada 13 USA dolarjev; za Evropo pa 15 USA dolarjev za pošiljanje z avionske pošte. — Evropa. ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 9 USA dol. Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Bs. Aires. T. E. 33-7213

UNIV. PROF.

DR. JUAN BLAZNIK

špecialist za ortopedijo in travmatologijo

ordinira v torek, četrtek in soboto od 17 do 20

C. José E. Uriburu 235, Cap. Fed. Zahtevajte določitev ure na telefonu 49-5855

SLOVENSKI DOM
V SAN MARTINU

V nedeljo, 20. julija

**Družinski popoldan
s kolinami**

Začetek ob 16

Sodelujejo domači harmonikarji

ZDRAVNIK

**Dr. LOJZE BERCE
se je preselil**

in ordinira v ulici YERBAL 2052

Nova ordinacija je v isti „manzani“ t. j. v istem bloku hiš, kot je bila dosedanja na Granaderos 61. Od tu je le pol kvadre po Granaderos v smeri proti železnici do ulice Yerbal, nato pa pol kvadre na desno po ulici Yerbal.

Ulica Yerbal je prva vzporednica Rivadavie proti železnici Sarmiento.

Telefonska številka je nespremenjena: 63.4781

SLOVENSKA HRANILNICA z. z o. z.

C. C. SLOGA Ltda.

Bartolomé Mitre 97

T. E. 658-6574

Ramos Mejía

IZPLAČILO DIVIDEND

Občni zbor dne 29. marca 1969 je za poslovno leto 1968 odobril od odbora predlagane dividende na vpisane delnice, ki so izplačljive v gotovini ali z vpisom novih delnic.

Istočasno vabimo člane, da podpišejo prijavnice na posmrtninsko zavarovanje, ki stopi v veljavo 1. julija 1969.

Uradne ure so v torek, četrtek in soboto od 16 do 20

Pravna posvetovalnica, ki jo vodi dr. Vital Ašič, posluje vsako prvo in tretjo soboto v mesecu od 17 do 19.

Sporočamo znanec, da je 15. junija 1969 umrl v Cerkljah pri Kranju naš oče, stari oče, gospod

Franc Košnik

Priporočamo ga v molitev.

Žalujoči:

V domovini: žena Ana in otroci: Justj, Pavle, Beti z družinami, Silva;

V Angliji: Anica z družino; v Argentini: Mira in Franci z družinama

Janko Hafner

Pred prihodom zemljanov na Luno

Mnogo manjša lunina težnost

Čim večje in težje je kako nebesno telo, tem večja težnost vlada na njegovi površini. Od težnostne sile na nebesnem telesu zavisi to, kar označujemo s težo predmeta ali človeka. Na zemeljski površini tehta isti predmet povsod približno enako. Samo približno, a razlike so neznatne. Luna je 81 krat lažja od Zemlje. Zato je tam težnostna sila znatno manjša, le ena šestina zemeljske. To dejstvo ima seveda kaj vidne in za zemljane nenavadne posledice. Vsak predmet, torej tudi človek, tehta na Luni le eno šestino.

Če bi na Luni imeli dovolj veliko tehtnico z dvema skodelama, ki s kazalcem kaže, kdaj so predmeti v eni skodeli enako težki kot uteži v drugi skodeli, bi lahko stehali 80 kg težkega človeka. Ker je težnost na Luni ena šestina, tehta 80 kg tam le 13 1/3 kg. Naj torej stopi 80 kg težak možak v skodelo na eni strani tehtnice, ki se bo globoko nagnila. Če damo 13 1/3 kg uteži na drugo stran, se bosta torej skodeli zravnila? Ni res! Prav nič se ne bo zravnilo! Šele ko bomo v drugo skodelo naložili za 80 kg uteži, se bosta skodeli izenačili. Pozabili smo nekaj: tudi vsaka utež je šestkrat lažja kot na Zemlji. Tako ne gre. Gotovo poznate teht-

nice, kjer na jeklenem zvitem in raztegljivem peresu visi skodela. Ob navpični lestvici, na kateri kazalec kaže, koliko se je pod utežjo raztegnilo jekleno pero, lahko odčitamo, koliko predmet tehta. Na taki tehtnici pa bi 80 kg težak možak na Luni potegnil le 13 1/3 kg! Če bi ga pa na Zemlji postavili na isto tehtnico, bi seveda potegnil 80 kg.

Zemljan bo na Luni zaradi manjše težnosti z lahkoto dvigal težke predmete, ker je njegovo mišičevje trénirovano na zemeljsko težo. Nosil bo lahko znatno težja bremena, a jih ne bo občutil kot težka. Ostala pa bo borba za ravnovesje: če bi vlekel na hrbtu 80 kg težko vrečo moke po Luni, bi korakač prav tako sklonjen kot na Zemlji. Samo bremena ne bi občutil tako hudo.

Slabotna lunina težnost igra tudi veliko vlogo v nekaterih splošno veljavnih zakonih. Vsi vemo: če spustimo kamen iz roke, pade zaradi teže do tal. Zemlja privlačuje vsako telo šestkrat močneje kot Luna. Ta zagonetna gravitacijska sila deluje po istih zakonih v vsem vesoljstvu. Kaj je, še danes ne vemo, poznamo le njene posledice. Na Zemlji pada kamen zelo hitro. Že v prvi sekundi pade 5 m globoko. Luna privlačuje s šestkrat manjšo silo, zato tam tudi kamen in vsako telo počasneje

pada. Če se na Zemlji človek spotakne, telebne presneto hitro na tla. Na Luni se bo lunavt, če bi se spotaknil, prav počasi — videti bo kar smešno — pogrnil po tleh.

Kako velika je razlika v prostem padu na Zemlji in Luni, nam najbolje predoči preglednica:

Globina Padca	na Zemlji	na Luni
v prvi sekundi	5 m	0.81 m
po dveh sekundah	20 m	3.24 m
po treh sekundah	45 m	7.29 m
po štirih sekundah	80 m	12.96 m
po petih sekundah	125 m	20.25 m

in podobno naprej.

Preglednica nam pokaže, da pade kamen, ko ga spustimo iz roke v vodnjak, v prvi sekundi 5 m globoko, v drugi sekundi pade še 15 m, tako da je ob koncu druge sekunde napravil že celotno pot 20 m itd. Vsi vemo iz izkustva, da je padeč na Zemlji sila hitra zadeva in zato tudi presneto nevarna. Kamen pod vplivom težnostne sile pada vedno hitreje in zato v vsaki naslednji sekundi napravi za 10 m daljšo pot kot v prejšnji.

Na Luni je težnostna sila le 1/6 zemeljske; padeč je neprimerno bolj počasen. V prvi sekundi pade kamen na Luni le 81 cm — dobrih 3/4 metra. Če bi postavili na Luno mizo — „pametne“ mize so visoke 80 cm — in bi čez njen rob potisnili novček, da bi se prevrnil in začel padati, bi sami sebi ne hoteli verjeti, kako počasi začena pa-

dati. Nobeno rokohitrostvo ne bi bilo potrebno, če bi hoteli z roko prestreči in ujeti. Saj bi novček celo sekundo padal od roba mize do tal.

Seveda tudi na Luni hitrost padanja s časom narašča, vendar mnogo bolj neznačno kot na Zemlji, kar šestkrat bolj počasi. Na Zemlji pade kamen v prvih dveh sekundah 20 m globoko, na Luni potrebuje za isto pot že 5 sekund. Upajmo, da bo lunavt na Luni ob televizijskem prenosu vrgel tudi kamen kvišku. Če bo to storil, bomo na Zemlji lahko prvič videli, kako smešno počasi se bo kamen bližal svojemu višku in nato zopet počasi začel padati proti Luni. Šele ta živa slika nam bo dala in omogočila pravilno razumevanje, kaj pomeni šestkrat manjša lunina težnost.

V 2 urah okrog Lune

Zaradi manjše težnosti Lune potujejo tudi sateliti okrog Lune bolj počasi kot na Zemlji. Morda se je že kdo vprašal, kako je mogoče, da se vsemirski piloti vozijo krog Zemlje v poldrugi uri, okrog štirikrat manjše Lune pa celi dve uri. To protislovje je le navidezno. Vsak satelit mora imeti toliko hitrost na sekundo, da ne pade več na Zemljo ali Luno. Na Zemlji pade vsako telo v prvi sekundi 5 m globoko. Tudi satelit pade med poletom, če pa napravi v prvi sekundi tako dolgo pot, da se zemeljska površina pod njim zaradi krivine Zemlje znižala tudi za 5 m, je kljub padcu proti Zemlji še vedno v isti višini. Na Zemlji se merska površina na

8 km razdalje zakrivi za 5 m; 8 km na sekundo je torej hitrost, ki jo mora imeti satelit, leteč okrog Zemlje. Ne bo padel na tla, ker se sproti površina za toliko ukrivi, za kolikor je zaradi težnosti padel proti Zemlji.

Na Luni zaradi manjše težnosti pade vsako telo v prvi sekundi le 81 cm. Lunina površina se zaradi krivine zniža za 81 cm že na razdaljo 1600 m. Dobrih 1600 m/sek je hitrost, ki jo mora imeti satelit, vozeč okrog Lune. To je že znatno bolj krotka hitrost, kot celih 8 km/sek, potrebnih za satelitovo vožnjo okrog Zemlje. Okrog Lune vozijo sateliti zelo počasi, tako počasi, da kljub majhni Luni potrebujejo vsaj 2 uri za eno obkrožitev. Ta počasna obkroževalna hitrost je tudi velika prednost pri pristajanju. Raketni motor, ki bo pred pristankom zaviral hitrost, bo moral pač s svojim delovanjem uničiti le hitrost 1600 m na sekundo. Ni zraka, ki bi zaviral!

Lažniva Luna

Če kdo misli, da bomo sedaj obdelovali še sončne in lunine mrke, kjer igra Luna dejavno in trpno vlogo, se moti. Ogledali smo si le dejstva, ki naj nam služijo v boljše razumevanje prvega pristanka lunavtov, vso obilico drugih ugotovitev pa izpustimo. Čez 10 let bo vsak šolarček vedel že znatno več, kot je bilo povedano tu. Tedaj se bodo poleg geografije učili tudi že lunografijo, mi stari pa bomo zmajevali z glavo, češ, o luni smo se kaj malo učili in še to skoraj vse pozabili. (Bo šel.)